

Сўкиш

05:00 / 17.02.2017 2963

Сўкиш ва ачитиб гапиришни жамлаб олингани арабчада «Базоъа» дейилади. У луғатда тилдаги рост бўлса ҳам аччиқ ва бешарм гапдир.

Уламолар уни қуйидагича таърифлайдилар:

Ғаззолий: «У қабиҳ саналган нарсани очиқ-ойдин сўзлар билан ифодалашдир», деган.

Муновий: «У калом рост бўлса ҳам нутқдаги фаҳш ва қабиҳликдир», деган.

Маълумки, фосиқлик катта гуноҳ ҳисобланади. Шариат кўрсатган чегарадан чиқиб, гуноҳ ишларни қилувчилар фосиқ ҳисобланади. Фисқ диндан чиқишнинг бошланиши бўлиб, тавба қилмасдан, ўша гуноҳни давом эттирганлар диндан чиқади. Шунинг учун ҳам ҳадиси шарифда сўкиш фисқ, уруш эса куфр дейилапти. Чунки фисқ куфрга олиб борганидек, сўкиш ҳам урушга олиб боради.

Одатда одамлар сўкишга унча эътибор бермайдилар. Сўкса сўкилиб қолармиди, деб кетаверадилар. Фалончи бўлгандан кейин сўкади-да, деган ноўрин мулоҳазаларни ҳам айтадилар. Аслида эса, сўкиш гуноҳ ва қабиҳ иш бўлиш билан бирга, ўзидан кўра каттароқ гуноҳ ва ҳалокатларга элтувчи йўл ҳам ҳисобланади.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг даврларида икки киши сўкишиб қолишди. Улардан бири сўкди. Униси жим турди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ўтирибдилар. Сўнг бошқаси ҳам қайтарди.

Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ўринларидан турдилар.

«Турдингиз?» дейилди.

«Фаришталар турдилар. Мен ҳам турдим. Мана бу жим турганида, фаришталар сўкишга жавоб қилаётган эдилар. Бу ҳам раддия қилгач, фаришталар туришди», - дедилар».

Шарҳ: Демак, сўкишиш ёмон нарса экан. Бир киши бировни сўкса, иккинчи киши жим турса, у жим тургани билан, фаришталар уни сўккан кишига жавоб қайтариб турар экан.

Лекин жанжал бошланиб, икковлари ҳам сўкишиб кетишса, фаришталар бу ерни тарк қилар эканлар. Чунки бу ер шайтонга жой бўлиб қолади. Бундан жуда эҳтиёт бўлиш керак.

Мўмин-мусулмонлар бир-бирлари билан сўкишмаслиги керак. Мабодо кимдир тушунмовчиликдан, заифликдан, ахлоқсизликдан сўкса ҳам, иккинчи томон қизишиб, сўкишиб кетмасдан, жим турса, савоб олади. Сўкаётган одам эса фаришталарнинг сўкишига қолади.

Бу ҳадиси шарифда кўпчилик жамиятларнинг энг ёмон маданиятсизликларидан бири бўлган сўкиш дарди муолажа қилинмоқда. Сўкиш кишиларга ва улар яшаётган жамиятларга қанчалар зиён келтириши сир эмас. Беодобликнинг бу турини ушбу ҳадисга амал қилиб барҳам топтиришимиз керак.

Умму Дардо розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

«Унинг олдида бир киши келиб:

«Бир киши Абдулмаликнинг ҳузурда сени ёмонлади» деди.

«Модомики, бизда йўқ нарса ила мақталар эканмиз, ўзимизда йўқ нарса ила ёмонланган бўлсак, ҳечқиси йўқ», деди».

Шарҳ: Яъни, биров бизни ғийбат қилиб, бўҳтон қилиб, бизда йўқ сифатлар билан бировга чақимчилик қилиб, ёмонлаган бўлса, бизни ўзимизда йўқ нарсалар билан мақталганимиз ила тенгма-тенг бўлади» деб, бошқа гап айтмаган эканлар.

Демак, бу ерда Умму Дардо розияллоҳу анҳонинг юксак одобларининг тимсоли бор. Одатда биров бир кишига келиб, «Фалончи сени бир жойда ундай-бундай деди», деса эшитган одам гапни «Унинг ўзи ким бўлибди?» дейишдан бошлайди. У ҳам мазкур киши ҳақида турли гаплар айтиб, орада тушунмовчилик пайдо бўлади, ўзаро адоват чиқади, гап кўпаяди, уриш-жанжалга айланади.

Бутун жамият ана шундай балога мубтало бўлиб қолади. Кимни кўрсанг, бир-бирининг орқасидан ёмонлаган, сўккан, ғийбат, ифво, бўҳтон қилган

ҳолат бўлади.

Умму Дардо розияллоҳу анҳо эса ўзларини ёмонлаган киши ҳақида ҳеч нарса демабдилар. Шу билан гап кўтариб келган одамнинг ҳам тили кесилади. Биз буни тушунишимиз, билишимиз лозим.

Қайсдан ривоят қилинади:

«Абдуллоҳ розияллоҳу анҳу:

«Бир одам ўз соҳибига «Сен душманимсан» деса, икковидан бири Исломдан чиқади. Ёки соҳибидан воз кечган бўлади», деди».

Қайс: «Кейин менга Абу Жуҳайфа хабар беришча, Абдуллоҳ, илло ким тавба қилса бундан мутасно, деган экан», деди.

Шарҳ: Чунки мўмин мўминга душман бўлиши мумкин эмас. Мўмин мўминга биродар, ака-ука бўлади. Душман эса иймондан ташқаридаги кишидир.

Демак, бир киши «Сен менинг душманимсан», деса ва айтилган киши ҳақиқатдан ҳам душман бўлса, демак у иймондан чиққан одам бўлади. Агар у киши душман бўлмаса, айтган одам мўмин кишини душман дегани учун ўзи иймондан чиқади.

Демак, мана шу маънода мўмин-мусулмонлар ҳеч қачон бир-бирларига душман бўлмаслиги, бир-бирларини душман деб билмаслиги лозим экан, бундай маънодаги эътиқодда бўлишлари дуруст эмас экан.

Чунки Аллоҳ таоло Қуръони Каримда: «Албатта, мўминлар биродардирлар» деб марҳамат қилган.

Биз ана шу маънони яхши тушунишимиз керак. Мўмин-мусулмонлар орасида ўзаро адоват бўлиши, бир-бирларига «Сен менинг душманимсан» дейишлари мумкин эмас, бундан жуда эҳтиёт бўлиш керак.

Ушбу ҳадисни ривоятни қилган одамнинг айтишларича, Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳу сўзларининг охирида: «Агар тавба қилмаса» деб қўшиб қўйган эканлар.

Яъни, юқоридаги гапни айтиб қўйган одам кейин айбини тушуниб қолиб, тавба қилса, тавбаси қабул бўлиб, иймондан чиқиб кетиш хавфидан сақланиб қолар экан.

Кимки бу гапни билмасдан, аччиқ устида, ўзини тия олмай айтиб юборган бўлса, дарҳол тавба қилиши, надомат қилиши ва бундай гапни иккинчи бор оғзига олмаслиги лозим ва лобуд бўлади.